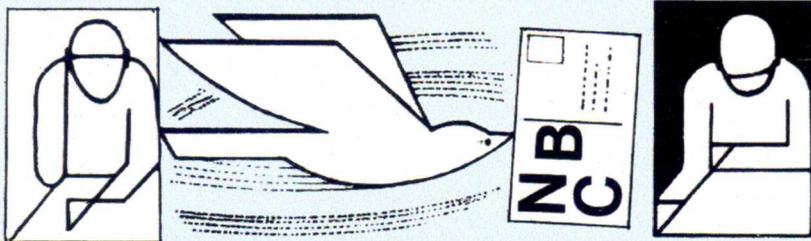
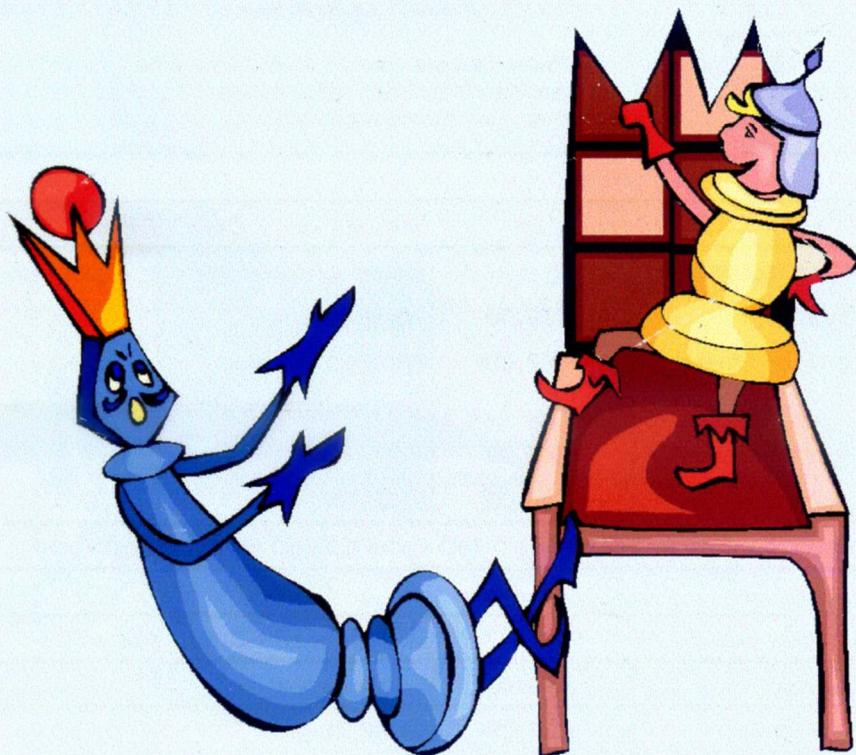

SCHAAKSCHAKERINGEN

Nederlandse Bond van Correspondentieschakers

Bondsorgaan Nr. 404 juli 2010

In dit nummer

**R. Booij : Schaakpsychologie
J. Jansen :**

N.B.C.

Voorzitter : T. de Ruiter,

Gr. W. de Oudelaan 223, 1412 AT Naarden
Email : t.de.ruiter@ziggo.nl

Secretaris : H.P.J. Visser,

Pottenbakkersdonk 432, 7326 PE Apeldoorn
Tel. 055 - 541 24 25
Email : hpjvisser@chello.nl

Penningmeester : W.H. Pommerel Brouwer

Beekstraat 46, 8081 ED Elburg
Email : pombrouw@kpnmail.nl
Postgiro : 13 65 400 t.n.v. Penningmeester N.B.C. te Apeldoorn.

Alg. Wedstrijdleider & Publicaties : C.A. van Wieringen,

Jachthavenweg 8A, 1076 CZ Amsterdam
Tel. 020 662 8089
Email : cavanwieringen@telfort.nl

Wedstrijdsecretaris : Joop Jansen

Randenrade 6, 5807 BM Oostrum
Email : jannesnelleke@home.nl

Tarieven I.C.C.F.-toernooien		Webserver / Email / Post	
Kwalificatiegroepen		WK en EK toernooi	
M-klasse	€10,00	WK voorronde	€40,00
H- en Open klasse	€7,00	WK EK 1/2 finale	€40,00
		WK kandidaten	€30,00
IGM-normgroepen	€45,00		
IM-groepen	€30,00	ICCF Thema	€10,00
Correspondentieschaakkaartjes : 300 stuks €12,50 (incl. verzendkosten)			

Contribtie N.B.C.		Webserver / Email / Post	
Hoofdeden	Bedrag	Dubbelleden	Bedrag
Vanaf 20 jaar	€35,00	Vanaf 20 jaar	€25,00
T/m 19 jaar	€25,00	T/m 19 jaar	€15,00
Voor nieuwe leden, aangemeld na 1 juli, een eenmalige korting van 50 %			

Robert Booij

Schaakpsychologie : De relatieve waarde van het referentiekader

Het psychologisch aspect speelt onmiskenbaar ook een rol in het schaakspel. Jaren geleden heb ik mij ooit bezondigd aan een typologie van schakers. Volgens die typologie zouden ze kunnen worden ingedeeld in houthakkers en knagers. Houthakkers kennen maar één doel: de koning mat zetten. Hun schaakstijl is simpel en direct: offer, offer, mat. Schaken met een bijl op zak.

Voor knagers is de koning eigenlijk maar een lastige bijzaak. Zij genieten meer van het manoeuvreren en laveren. Schaken met de microscoop. Uiteraard ontwaarde ik in de praktijk ook mengvormen: hybride houthakkers en hybride knagers.

Zo'n typologie heeft natuurlijk maar een beperkte waarde. Wat iemand te doen staat, hangt in eerste instantie af van de stelling waarin men terecht komt. Leent die stelling zich voor "houthakken" of moet er "geknaagd" worden? Toch is daarmee nog niet alles gezegd.

Hoe een schaker een bepaalde stelling beoordeelt, aan de hand daarvan een plan maakt en vervolgens een zet doet, hangt m.i. in grote mate af van zijn referentiekader met betrekking tot die stelling. Dat referentiekader is natuurlijk niet statisch, maar onderhevig aan veranderende inzichten.

Ik neem als voorbeeld de doorschuifvariant van de Caro-Kann verdediging, die ontstaat na

1.e4, c6 2.d4, d5 3.e5

Lasker heeft in 1922 in zijn Manuel of Chess daarover het volgende referentiekader geformuleerd: zwart kan na 3.e5 gemakkelijk al zijn stukken ontwikkelen door Lc8-f5, e7-e6, Pb8-d7, en als de gelegenheid zich voordoet c6-c5, etc. Zo'n 40 tot 50 jaren lang luidde de gangbare opinie dat de

mogelijkheid voor zwart om zijn slechte loper naar f5 te ontwikkelen een belangrijke strategische concessie van wit was, die niet werd gecompenseerd door het ruimtelijk voordeel dat 3.e5 teweegbracht.

Stelling na 6 Pge2

Daarna kwam in de zeventiger jaren bij sommigen een ommekeer in het denken. De looper op f5 werd als een aanvalsobject behandeld. Na

3...Lf5

werd de stelling aangepakt met

4.Pc3

Verhindert Le4

4...e6 5. g4, Lg6 6.Pge2

en wit dreigt Pf4 in combinatie met h4

De wilde verwickelingen die daarbij ontstaan, brachten weer een verdergaande evolutie teweeg. Momenteel is er een stroming, die er een revolutionaire verandering in

zienswijze op nahoudt. Deze stroming is tot het inzicht gekomen dat de vrije ontwikkeling van de looper naar f5 onvoldoende compensatie biedt voor zwarts problemen met de mobilisatie van zijn lichte stukken, die wordt veroorzaakt door de insnoering met 3.e5 .

Wit hoeft dus niet direct de looper aan te vallen maar kan zich volgens de klassieke regels van Steinitz, Lasker en Tarrasch normaal ontwikkelen en zich daarbij richten op verdere insnoering van zwart. Profylaxe: verhindering van bevrijdende zetten is daarbij het witte referentiethema. Nimzowitsch, de geestesvader van het profylactisch gedachtegoed, placht overigens met voorkeur 3.e5 te spelen. Hij verloor daarmee in 1927 in New York van Capablanca. Die partij werd destijds beloond met de speciale prijs voor de best gespeelde partij van het toernooi en had een grote negatieve invloed op de waardering van de doorschuifvariant. Ten onrechte, zoals hierna nog aan de orde zal komen.

Back to basics: terug naar het toonaangevende referentiekader

van Lasker. Zo'n kader kan gemakkelijk leiden tot psychische blokkades. Ik begin met een typisch houthakkersvoorbeeld, waarin de thematische ontwikkeling van zwarts slechte looper een cruciale rol speelt. Na **1.e4,c6 2.f4**

Een echte houthakkerszet die bij mijn weten niet of nauwelijks in de openingstheorie voorkomt speelt iedere rechtgeaarde Caro-Kann-speler

2...d5

omdat dit de thematische zet uit zijn referentiekader is. Op

3.Pf3

volgt dan doorgaans

3...dxe4 4.Pg5

De pointe van 3.f4 komt aan de orde na

4...Lf5

een zet die Caro-Kann-spelers wel aanspreekt, zeker als ze "hakbelust" zijn. Immers: zwart ontwikkelt daarmee zijn slechte looper en consolideert zijn pluspion. Daarop volgt in

typische houthakkersstijl

**5.g4, Lg6 6.f5, e6 7.fxg6, Dxc5
8.gxf7+,Kxf7 9.h4,De5 10.Th3**

En wit heeft m.i. meer dan voldoende compensatie voor de pion. (Zie diagram)

Meer voor de hand ligt

4...Pf6.

Daarop komt

5.Lc4 (zie diagram)

Caro-Kann spelers zullen nu niet hun dameloper insluiten met 5...e6 maar

5...Lg4

spelen. Hun referentiekader schrijft immers voor dat de slechte looper ontwikkeld moet worden. En deze stelling lijkt daarvoor een uitgelezen kans te bieden..Daarop volgt echter

6.Lxf7+, Kd7 7.Dxc4+, Pxc4 8.Le6.

Zwart moet in deze stelling kiezen tussen 8...Ke8 met remise of 8...Kc7 9.Lxg4, waarvan de gevolgen achter het bord moeilijk te berekenen zijn, maar de beste kansen bij wit zullen liggen. Het merendeel van de zwartspelers zal in die stelling kiezen voor doorspelen, omdat er conform het referentiekader is gespeeld en er dus geen fouten kunnen zijn gemaakt...

Belangrijk is dat zwart na

5...e6!

beter komt te staan. Hij moet dus zijn referentiekader loslaten en na 6.Pc3 of 6.De2 doorzetten met 6...b5!

En dan nu de bevrijdende opstoot c6-c5, ook zo'n referentiethema. Dat kwam aan de orde in een in 2008 gespeelde correspondentiepartij (Booij-Kaabi, 3rd W.O.T. , prel. 70).

1.e4,c6 2. d4, d5 3. e5, Lf5 4. Pc3

Db6 (zie diagram)

De pointe van zwarts laatste zet is, dat daarmee voor Lf5 de weg naar c8 of d7 vrij blijft. Kasparov heeft deze zet

Stelling na 10...Lh4

Stelling na 5 Lc4

Stelling na 4...Db6

in 1982 geïntroduceerd tegen Velimirovic tijdens het Interzonale toernooi te Moskou. Hij won er mee.

Als wit nu zou kiezen voor 5. Ld3, dan zou hij met zetverwisseling terechtkomen in de partij Nimzowitsch-Capablanca: te weten

5.Ld3,Lxd3 6.Dxd3,e6 7.Pge2.

Capablanca zette toen door met de thematische opstoot

7...c5

en daarop kwam

8.dxc5,Lxc5 9.0-0, Pe7

en nu had wit in plaats van 10.Pa4?! moeten kiezen voor

10.b4!

een zet die door talloze commentatoren is gemist.

Na deze zet krijgt wit duidelijk voordeel

a/ 10. Lxb4 faalt op 11.Tb1, Da5 12.Pb5.

b/ Op 10, Dxb4 komt 11.Pb5,Pa6 12.La3, Da5 13.Lxc5, Pxc5 14.Pd6+, Kd7 15.Dg3,Thg8 16.Pxf7.

De conclusie moet dan ook zijn dat de opstoot 7...c5 waarschijnlijk vervoegd is. Zwart had beter zijn ontwikkeling kunnen voortzetten met 7...Pe7. Wit krijgt dan toch wel wat initiatief met 8.0-0, Pd7 9.a4.

Stelling na 10 b4

In de partij tegen Kaabi koos ik niet voor 5.Ld3, omdat ik een principieel tegenstander ben van het afruilen van mijn goede loper. Daarom speelde ik :

5.Pf3, e6 6.Le2, Pd7 7.0-0,Pe7 8.a4.

Wit vergroot zijn ruimtelijk voordeel. Zwart vervolgde met

8...a6 9.a5, Dc7 10. Le3

en toen kwam de bevrijdende opstoot **10...c5.**

Daarop volgde

11. Pa4,cxd4 12.Pxd4,Dxe5.

(Zie diagram rechts)

Zwart staat een pion voor. Maar is zijn stelling werkelijk bevrijd ?

Er volgde :

13. Te1,Le4 14.c4, Pf5 15.Pxf5, Dxf5

16.Lg4,Dg6 17.cxd5,Pf6 18.Pb6,Lc2

19.Dc1,Td8 20.Ld1,Lxd1 21.Txd1,

Ld6 22. dxe6,0-0 23.Pc4

Stelling na 12...Dxe5

Met groot voordeel voor wit. Zwart speelde nog :

23...Lc7 24. e7, Txd1+ 25.Dxd1,Te8 26.Lc5, Df5 27. Dd4,Pe4 28. Lb6,Lb8 29. Te1, Pf6 30. Lc5,h5 31.h3, Lc7 32.Ld6, Dd7 33.Te3, Dc6 34. Te5,Pd7 35. Txh5, Lxd6 36.Dh4, f6 37. Pxd6 1-0.

Conclusie: met een achterstand in ontwikkeling kan er geen sprake zijn van een bevrijdende opstoot c6-c5.

Slotstelling (na 37 Pxd6)

Hoe moet zwart dan wel de klassieke opstelling met Pf3 en Le2 aanpakken? Van Karpov, de grote Caro-Kann-kenner, is het volgende referentiekader afkomstig: zwart moet geen haast maken met de opstoot c6-c5. Die heeft alleen effect als zwart voldoende is ontwikkeld en veld c5 volkomen onder controle is. Beter is het prioriteit te geven aan de ontwikkeling van de koningsvleugel. Daarvoor wordt het koningspaard naar e7 gespeeld en wordt met h7-h6 een plaats voor de witte looper ingeruimd. Als wit met het gebruikelijke c2-c3 een betonstelling in het centrum inneemt, kan deze opstelling ook dienen als uitvalsbasis voor agressieve operaties met g7-g5, Tf8-e8, Pd7-f8 en Pf8-g6!

Dat kwam aan de orde in een vanaf september 2009 gespeelde correspondentiepartij (Booij- Merrell, Veterans World Cup 2, Prel. Gr.20).

1.e4,c6 2.d4,d5 3. e5, Lf5 4. Pf3,e6 5. Le2, Pd7 6. 0-0, h6

Daar komt Karpov om de hoek kijken.

7 a4.

Wit speelt geen c3 maar vergroot zijn ruimtelijk voordeel.

7...Pe7 8. a5,a6. 9. Le3, Dc7 10.Pc3.

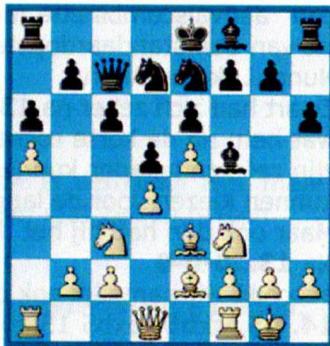
Dezelfde aanpak als in de partij tegen Kaabi.

10...Lh7 (!).

Zwart ziet terecht af van 10, c5. Daarop was gevolgd 11.Pa4,cxd4 12.Pxd4, Dxe5

13. Pxb6, Pxb6 14,axb6, Td8 15.c3,Dd6 16.Lxa6, bxa6 17.Txa6 met groot voordeel voor wit. Maar nu volgt

11. b4.

Stelling na 10 Pc3

Zwart wordt ingesnoerd op de damevleugel.

11...Pf5 12 Ld2,Le7 (zie diagram)

Pion b4 is onaantastbaar wegens Pxd5. Zwart gaat nu rocheren, g5 spelen en zijn damepaard naar g6 brengen. Hoe moet wit dat aanpakken?

13. Ld3.

Maakt veld e2 vrij.

13...0-0. 14.Pe2, Tfe8. 15.g4 !

Met zijn 13^e en 14^e zet heeft wit een verrassende aanvalscombinatie mogelijk gemaakt, gebaseerd op de omstandigheid dat de zwarte dame en het damepaard buiten spel staan.

15...Ph4 16.Lh7+, Kxh7 17.Pxh4, Lxh4 (zie diagram) 18.Ta3.

De sleutelzet. Torens horen niet alleen op open lijnen, maar ook op open rijen!

18... Kg8

Op 18...Le7 komt 19.g5.

19. Th3, Dd8 20. f4, f5 21.Pc1

Maakt de weg vrij voor de dame en kan eventueel naar d3.

21...g6 22.g5, Lxg5 23. Tg3 1-0.

Stelling na 12...Pe7

Stelling na 17...Lh4

Waar is het fout gegaan met zwart: hij deed toch precies wat zijn referentiekader hem voorhield. Ja: maar dat kader voorzag niet in een aanvalscombinatie met Pc3, Ld3, Pe2 en Ta3. Dat kader ging uit van een standaardopstelling met c3 en Pbd2 zoals gespeeld door Nunn, Leko en Anand.

Zwart had zich zeker na **13. Ld3** een voorstelling moeten maken van wat hem na de korte rochade boven het hoofd kon hangen. Hij had zijn referentiekader kunnen loslaten en had "for better and worse" kunnen kiezen voor de lange rochade.

Maar ook dan had hij het bijzonder zwaar gehad.

Na **13...0-0-0**

beschikt wit namelijk ook over een offercombinatie :

14. b5, cxb5 (axb5 15.a6) 15.Pxb5, axb5 16. Lxb5, Kb8 17. a6, b6 18. g4, Ph4 19.Pxh4, Lxh4 20. Lb4, Ka7 21.c4, dxc4 22.Ld6. Dc8 23. Ta4, Ld3 24. Df3, Pf6 25.exf6 .

Het zal inmiddels wel duidelijk zijn hoe ik over de doorschuifvariant van de Caro-Kann verdediging denk...

Robert Booij

Vriendschappelijke landenwedstrijden

Beste Schaakvrienden

Volgens mij had ik zelf nog geen 5 zetten gespeeld of de eerste uitslag was binnen in de landenwedstrijd tegen Finland. En dit keer eens met een mooie overwinning. Aan bord 28 maakte Gerard Lonnee gehakt van zijn tegenstander. Een bijzonder leuk potje om hier te laten zien.

G. Lonnee – J. Häkkinen [B13]

NBC - Finland, 2010

1.c4 c6 2.e4 d5 3.exd5 cxd5 4.d4 g6 5.Pc3 dxc4 6.Lxc4 Lg7 7.Pf3 Pf6 8.0-0 0-0 9.h3 b6 10.Te1 e6 11.d5 exd5 12.Pxd5 Pbd7 13.Pe7+ Kh8 14.Pg5 h6 15.Pxf7+ Txf7 16.Pxg6+ Kh7 17.Dd3 Pe4 18.Lxf7 Df6 19.Dxe4 Tb8 20.Pf8+ Kh8 21.Dh7 mat

Mooi mat, of niet dan?!

Misschien zijn niet alle zetten de sterkste die er denkbaar zijn, maar een leuk potje blijft het. Iemand in 21 zetten mat zetten is toch bijzonder leuk!

Voor de rest zijn er weinig uitslagen binnen gekomen deze maand.

Succes in deze vakantiemaanden, allemaal!

AMICI SUMUS Joop Jansen